

T.C.

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI

BANKACILIK VE FİNANS TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞININ BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ

DÖNEM PROJESİ

DUYGU ELMAS OKDELEN

PROJE DANIŞMANI

PROF. DR. FERİDE HAYIRSEVER BAŞTÜRK

BİLECİK, 2025

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
BANKACILIK VE FİNANS ANABİLİM DALI
BANKACILIK VE FİNANS TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞININ BAŞLANGICI VE GELİŞİMİ

DÖNEM PROJESİ

DUYGU ELMAS OKDELEN

PROJE DANIŞMANI
PROF. DR. FERİDE HAYIRSEVER BAŞTÜRK

BİLECİK, 2025

BEYAN

Türkiye’de Katılım Bankacılığının Başlangıcı ve Gelişimi başlıklı dönem projesinin hazırlık ve yazım aşamasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, [Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehberine](#) uygun olarak tez/dönem projemi hazırladığımı, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel etik kurallarına uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, çalışmamın herhangi bir kısmının başka bir dönem projesi olarak sunulmadığımı, aksinin tespit edilmesi durumunda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Duygu ELMAS OKDELEN

ÖN SÖZ

Bu proje yeterlik çalışmasının yazılmasında, çalışmamı sahiplenerek takip eden danışmanım Sayın Prof. Dr. Feride HAYIRSEVER BAŞTÜRK'e değerli katkı ve emekleri için teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Savunma proje sunumu sırasında değerli proje danışmanım Sayın Prof. Dr. Feride HAYIRSEVER BAŞTÜRK'e çalışmamın son haline gelmesindeki değerli katkıları adına teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Son olarak bu günlere ulaşmamdaki emekleri adına değerli eşim Hasbi Ozan OKDELEN'e teşekkür ederim.

Duygu ELMAS OKDELEN

ÖZET

Bu çalışma, Türkiye'de katılım bankacılığının tarihsel gelişimini, yapısal özelliklerini, faaliyet alanlarını ve Türkiye ekonomisine katkılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Katılım bankacılığı; faizsiz finans, kâr-zarar ortaklığı, reel ekonomiye dayalı yatırım ve İslami finans ilkelerine uygunluk gibi temel prensiplere dayanan bir bankacılık modelidir. 1983 yılında “Özel Finans Kurumları” adıyla başlayan süreç, 2005 yılında 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile “Katılım Bankası” adı altında yasal bir çerçeveye kavuşmuştur. Çalışmada, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankalarının (Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım, Vakıf Katılım, Emlak Katılım, Hayat Finans ve TOM Bank) kuruluşları, faaliyet alanları, sundukları hizmetler ve sektörel gelişimleri detaylı şekilde ele alınmıştır. Katılım bankalarının finansal kapsayıcılığı artırıcı etkisi, sosyal sorumluluk faaliyetleri ve alternatif finansman modelleriyle ekonomik kalkınmaya sundukları katkılar değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, katılım bankacılığı modelinin yalnızca dini hassasiyet taşıyan bireylerin değil; etik, sürdürülebilir ve güven esaslı finansal hizmetlere yönelmek isteyen tüm bireyler ve kurumlar için güçlü bir alternatif sunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, dijitalleşmenin etkisiyle bu modelin daha geniş kitlelere ulaşabileceği ve sektördeki payının artmasının Türkiye ekonomisine olumlu katkılar sağlayacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Katılım bankacılığı, faizsiz finans, İslami bankacılık, Türkiye ekonomisi, dijital bankacılık

ABSTRACT

This study aims to examine the historical development, structural characteristics, areas of activity, and contributions of participation banking to the Turkish economy. Participation banking is a model based on the principles of interest-free finance, profit and loss sharing, investment in the real economy, and compliance with Islamic finance principles. The process, which began in 1983 under the name "Special Finance Institutions," was legally formalized in 2005 with the enactment of the Banking Law No. 5411, officially recognizing these institutions as "Participation Banks." The study provides a detailed analysis of the founding, operational scope, services, and sectoral development of participation banks operating in Turkey (including Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat Katılım, Vakıf Katılım, Emlak Katılım, Hayat Finans, and TOM Bank). The role of participation banks in enhancing financial inclusion, supporting social responsibility projects, and contributing to economic development through alternative financing methods is evaluated. The findings indicate that participation banking offers a strong alternative not only for individuals with religious sensitivities but also for those seeking ethical, sustainable, and trust-based financial services. Moreover, with the impact of digitalization, this model is expected to reach broader audiences and increase its market share, thereby making significant contributions to the Turkish economy.

Keywords: Participation banking, interest-free finance, Islamic banking, Turkish economy, digital banking

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	vi
GRAFİKLER LİSTESİ.....	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. KATILIM BANKACILIĞI.....	2
2.1.Katılım Bankacılığı Kavramı.....	2
2.1.1.Katılım Bankacılığı Tanımı.....	2
2.1.2. Katılım Bankacılığının Ortaya Çıkış Nedenleri.....	3
2.1.2.1 Ekonomik Nedenler.....	4
2.1.2.2. Dini Nedenler.....	5
2.1.2.3. Sosyal Nedenler.....	6
2.2. Katılım Bankacılığının Oluşumu.....	6
2.2.1. Katılım Bankacılığının Tarihsel Gelişimi.....	7
2.2.2. Katılım Bankalarının Finansal Yapısı.....	7
2.2.3. Katılım Bankalarının Temel Prensipleri.....	8
2.2.4. Katılım Bankalarının Yasal Çerçevesi.....	8
2.2.5. Katılım Bankalarının Sunduğu Hizmetler.....	10
2.2.6. Katılım Bankalarının Faaliyet Alanları.....	11
2.2.7. Katılım Bankacılığı Amaçları.....	13
2.2.8. Katılım Bankacılığının Önemi.....	13
3. TÜRKİYE’DE KATILIM BANKACILIĞI.....	15
3.1.Türkiye’de Kurulan Katılım Bankaları.....	18
3.1.1. Albaraka Türk Katılım Bankası.....	18
3.1.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası.....	19
3.1.3. Türkiye Finans Katılım Bankası.....	20
3.1.4. Ziraat Katılım Bankası.....	21
3.1.5. Vakıf Katılım Bankası.....	21

3.1.6. Emlak Katılım Bankası.....	22
3.1.7. Hayat Finans Katılım Bankası.....	22
3.1.8. TOM Katılım Bankası	24
4. KATILIM BANKACILIĞININ TÜRKİYE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ KATKILARI.....	26
4.1. Türkiye’de Katılım Bankalarının Güçlü ve Zayıf Yönleri	27
4.2. Türkiye’de Katılım Bankalarının Fırsatları ve Tehditleri	28
4.3. Katılım Bankaların Tercih Edilme Sebepleri	29
4.4. Katılım Bankacılığının Gelecekteki Hedefleri	30
ÖNERİLER.....	33
SONUÇ	34
KAYNAKÇA	36

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Türkiye’de Kurulmuş Olan Katılım Bankaları ve Kuruluş Tarihleri	18
Tablo 2. Katılım Bankası Şube Sayısı	24
Tablo 3. Katılım Bankaları ATM Sayıları	25

GRAFİKLER LİSTESİ

Sayfa

Grafik 1. Aktif Dijital Bankacılık Müşteri Sayısı	23
Grafik 2. Katılım Bankalarının Toplam Aktiflerinin Sektör Payı (%).....	32

1. GİRİŞ

Katılım bankacılığının temel ilkeleri; faizsiz finansman, risk paylaşımı, reel ekonomiye odaklanma ve etik değerlere uygunluktur. Bu ilkeler, müşteriler ile bankalar arasında kazanç ve zararın paylaşılması anlayışına dayanırken, ekonomik ilişkilerde karşılıklı güvenin tesis edilmesine de katkı sağlamaktadır.

İlk olarak 1983 yılında “Özel Finans Kurumları” (ÖFK) olarak Türk Finansal Sistemine giren Faizsiz Bankacılık, 2005 yılı sonuna kadar ÖFK statüsünde faaliyetlerini sürdürmüş ve 1 Kasım 2005 tarihli 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile Katılım Bankasına dönüşmüştür. Günümüzde katılım bankaları, toplam bankacılık sektöründeki payını sürekli artırmakta ve hem bireysel hem de kurumsal müşteriler için güçlü bir finansman kaynağı sunmaktadır. Özellikle, 2008 küresel finans krizinden sonra faizsiz bankacılığın krizlere karşı dayanıklılığı dikkat çekmiş ve katılım bankalarının önemi daha da belirgin hale gelmiştir. Türkiye'nin ekonomik büyüme hedefleri doğrultusunda bu bankalar, yalnızca finansal hizmet sağlamakla kalmayıp, ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak da önemli bir rol üstlenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümünde katılım bankacılığının tarihsel gelişimi, temel ilkeleri ve yasal altyapısı ele alınmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; Türkiye’de katılım bankacılığı, Türkiye’de faaliyet gösteren katılım bankaları (Albaraka Türk, Kuveyt Türk, Türkiye Finans, Ziraat 4 Katılım, Vakıf Katılım, Emlak katılım Bankası) ve dijital katılım bankalarına (Dünya Katılım Bankası ve TOM Katılım Bankası) yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde; Türkiye’deki uygulamalar, küresel örneklerle karşılaştırılmış ve sistemin güçlü ve zayıf yönleri, katılım bankalarının yeri ve önemi üzerinde durulmuş ve katılım bankacılığının Türkiye ekonomisine olan katkılarına yer verilmiştir. Türkiye’de katılım bankalarının tercih edilmesinde etkili olan faktörlere değinilmiştir. Katılım bankalarının gelecekteki hedeflerinin neler olduğu açıklanmış, tavsiye ve önerilerde bulunulmuştur. Son olarak sonuç kısmına yer verilmiştir.

2. KATILIM BANKACILIĞI

Katılım bankacılığı, faizsiz finans ilkeleri doğrultusunda çalışan ve İslami finans prensiplerine uygun olarak hizmet veren bir bankacılık modelidir. Bu sistemde faiz geliri elde edilmez; bunun yerine kâr-zarar ortaklığı ve reel varlıklara dayalı finansman yöntemleri kullanılır (Karahan, 2020, s.45). Katılım bankaları, ekonomik faaliyetlere etik ve şeffaf bir yaklaşım sunarak finans sektöründe alternatif bir model olarak gelişmiştir (Yılmaz, 2019, s.78).

2.1.Katılım Bankacılığı Kavramı

Katılım bankacılığı, İslam hukukunun yasakladığı faiz sistemine alternatif olarak geliştirilmiş bir finans modelidir. Müslüman toplumlar, faizin İslam'da bir adaletsizlik olduğu anlayışını aşamamış ve onları güvenli olmayan kurumlar olarak algılamıştır. Bu sistem, kâr-zarar ortaklığına dayalı, reel ekonomiye bağlı finansman yöntemlerini benimsemekte ve etik değerleri esas almaktadır (Usmani, 2002). Katılım bankaları, topladıkları fonları faizsiz finans ilkelerine uygun ticari projelerde değerlendirerek elde edilen kazançları müşterileriyle paylaşmaktadır. (ElGamal, 2006). Türkiye'de 1980'li yıllarda gündeme gelen katılım bankacılığı, bugün hem bireysel hem de ticari müşterilere hizmet sunan modern bir bankacılık modelidir. (BDDK, 2020).

2.1.1.Katılım Bankacılığı Tanımı

Katılım Bankası, sermayesine ilaveten yurt dışından ve yurt içinden özel cari hesaplar ve kâr ve zarara katılma hakkı veren hesaplar yoluyla fon toplayıp ekonomiye fon tahsis etmek amacıyla faaliyet gösteren ve toplanan fonları mevzuatında belirtilen usullerle, her türlü zirai, ticari faaliyetlerin ve hizmetlerin finansmanında, ortak yatırımlarda, yurt dışı teminat mektubu verilmesinde, ihracat ve ithalatın finansmanında, yatırımlara ilişkin ekipmanların temin edilip, firmalara taksitle satılması veya kiraya verilmesi gibi hususlarda kullanılabilen mali kuruluştur (Resmi Gazete, 1998).

2.1.2. Katılım Bankacılığının Ortaya Çıkış Nedenleri

Katılım bankacılığı, faiz yasağının uygulandığı İslam toplumlarında faizsiz bir finansal sisteme duyulan ihtiyacı karşılamak üzere ortaya çıkmıştır. İslam dininde faizin (riba) yasaklanması, Müslüman toplumlarda İslami ilkelere uygun alternatif bir finansal model arayışına yol açmıştır. Bu bağlamda katılım bankacılığı, faizsiz bir ekonomi modeli sunarak, kâr-zarar ortaklığı prensibini esas almaktadır.

Faiz Yasağı ve İslami İlkeler

Katılım bankacılığının çıkış noktası, İslam dininde faizin yasaklanmış olmasıdır. Faiz (riba), İslam'a göre adaletsiz bir kazanç yolu olarak kabul edilir; çünkü risk paylaşımı olmaksızın kazanç, taraflardan birine haksız bir şekilde aktarılmaktadır. Bu durum, toplumsal adaleti olumsuz etkilemektedir. Katılım bankacılığı, faizsiz bir ekonomi modelini benimseyerek, kâr-zarar ortaklığı ilkesine dayalı kazanç sağlamayı ve İslami finans prensiplerini uygulamayı hedeflemektedir (Sertkaya, 2025).

Ekonomik Adalet ve Eşitlik Arayışı

Katılım bankacılığı, toplumdaki ekonomik eşitsizlikleri azaltmak ve daha adil bir gelir dağılımı sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Geleneksel bankacılık sisteminde faiz, gelir dağılımında dengesizliklere yol açabilir. Buna karşın, katılım bankacılığı sermayenin adil paylaşımını ve ekonomik değerlerin daha geniş bir tabana yayılmasını teşvik eder. Kâr-zarar ortaklığı modeli, yatırımcıların projelere doğrudan katılımını sağlayarak riski paylaşmalarına olanak tanır ve gelir dağılımındaki adaleti destekler (Sertkaya, 2025).

Etik Bankacılık ve Sosyal Sorumluluk Talebi

Katılım bankacılığı, finansal işlemlerde etik ilkelere ve sosyal sorumluluk bilincine önem veren bireyler için uygun bir modeldir. Geleneksel bankacılığın kâr odaklı yapısından farklı olarak, katılım bankacılığı toplumun refahını ön planda tutar. Bu model, yalnızca Müslüman toplumlarda değil, aynı zamanda etik bankacılık anlayışına yönelen diğer toplumlarda da ilgi uyandırmıştır. Faizsiz bir finans sistemi, ekonomik ve sosyal fayda sağlayan bir yapı sunar (Sertkaya, 2025).

Riskin Paylaşımı ve Güvenli Finansman Modelleri

Geleneksel bankacılıkta risk genellikle borç alan tarafa yüklenirken, katılım bankacılığı riskin paylaşımını esas alır. Bu modelde, bankalar ve yatırımcılar ortak projelere katılarak hem

riski hem de kârı paylaşır. Bu yaklaşım, taraflar arasında dengeli bir finansman modeli oluşturarak güveni artırır ve her iki tarafın da çıkarlarını korur (Sertkaya, 2025).

Alternatif Finansman İhtiyacı

Katılım bankalarının fon kullanan girişimcilere ve iş hayatına alternatif finansman olanakları sağladığı belirtilmektedir (Tenekeci, 2017, s. 25). Ayrıca, ithalat ve ihracat işlemlerine aracılık ederek finansal istikrara katkı sağladıkları ifade edilmektedir (Sertkaya, 2025).

Ekonomik ve Sosyal Gelişim

Katılım bankacılığı, ekonomik kalkınmayı destekleyen ve sosyal faydaya odaklanan bir yapıya sahiptir. Bu sistem, fonların toplum yararına kullanılmasını teşvik ederek, istihdam yaratma, üretim ve yatırımı artırma gibi unsurlarla ekonomik büyümeye katkıda bulunur. Ayrıca faizsiz finansman modelleri, girişimciliği destekleyerek ekonomik gelişmeye ivme kazandırır ve sosyal refahı artırır (BDDK, 2020).

Katılım bankacılığı, İslami finans ilkelerine uygun bir model olarak ortaya çıkmış ve ekonomik adalet, etik bankacılık, risk paylaşımı gibi prensipleri benimsemiştir. Bu sistem, yalnızca faizsiz finansman sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik ve sosyal faydayı ön planda tutarak toplumların refah seviyesini artırmayı hedefler. Müslüman toplumların yanı sıra, etik ve alternatif finansman modellerine ilgi duyan diğer toplumlarda da ilgi görmektedir.

2.1.2.1 Ekonomik Nedenler

İslami ülkeler dünyanın gelişmekte olan ülkeleri grubunda yer almaktadır. Özellikle mevcut petrol kaynakları Arap ülkelerinin çoğuna büyük gelirler sağlamıştır. Faizsiz bankacılığın doğuşunu hazırlayan ekonomik nedenlerin başında, 1970'li yıllarda, İslam ülkelerinin petrol kaynaklarından sağladıkları büyük petrol gelirleri gelmektedir. OPEC ülkelerinin o dönemlerde petrol fiyatlarını yukarı çekmesi ile birlikte petrol ihraç eden Müslüman ülkelerin gelir ve birikimleri büyük meblağlara ulaşmıştır. Böylece petrol zengini İslam ülkeleri daha da zenginleşmiş ve gelirleri akıl almaz seviyelere ulaşmıştır. Petro-dolar olarak adlandırılan bu ülkelerin dış ticaret tasarrufları batılı ülkelere kaymış, İslam ülkelerinin kalkınma ve gelişmesine katkı sağlamamıştır (Sertkaya, 2025)

Gelecek yüzyıla yönelik stratejik planlar geliştiren ülkelerin üstünde durdukları önemli konulardan biri, teknolojik gelişmelerin yanı sıra, finansal kaynakları denetim altına

alabilecekleri mekanizmalar geliştirmektedir. Bu sebeple son on yılda bankacılığın yanında üretim ve hizmet sektöründeki şirketlerin birleşimi hızla artmıştır. HSBC Holding, Chase, Mantrust, Citi Group, Bank of Tokyo Mitsubihi, ABN Amro Bank, Credit Suisse Corp, Robobank dahil birçok banka diğer kuruluşlarla birleşerek dünyanın değişik yerlerindeki tasarruflara da el atmıştır. Adı geçen bankaların çoğu başta Orta Doğu olmak üzere birçok İslam ülkesinde faizsiz bankacılık yapan özel bölümler açarak sermayeyi kendilerine çekmiş ve önemli girişimlerde bulunmuşlardır. Bununla birlikte New York Borsası İslami kurallara yönelik indeks hazırlamış, dini açıdan çekingen davranan birçok tasarrufçuyu sisteme dahil etmiştir (Başar, 2000, s.30).

Faizsiz bankacılık sistemi, pek çok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de ekonominin dışında kalmış ya da verimsiz alanlara yönelmiş çok büyük bir tasarruf potansiyelini, benimsediği teknikler aracılığıyla ekonomiye kazandırmada önemli bir rol üstlenmiştir (Akyüz, 1998, s.3). Arap sermayesinin ülkemize faizsiz finans kuruluşlarıyla desteklenme anlayışı, Türkiye’de faizsiz bankaların kurulmasında hayati bir rol oynamıştır. Katılım bankacılığı, ekonomik kalkınmayı destekleyen, risk paylaşımına dayalı ve spekülatif işlemlerden kaçınan bir sistem olarak öne çıkmaktadır (Yılmaz, 2019, s.89).

2.1.2.2. Dini Nedenler

Katılım bankacılığının en temel çıkış noktalarından biri, İslam dininin faizi (riba) adaletsiz kazanç olarak kabul etmesi ve yasaklamasıdır. Faiz, yalnızca İslam diniyle sınırlı olmayıp, Musevilik ve Hristiyanlıkta da yasaklanmıştır. Örneğin, Musevilerin kutsal kitabı Tevrat, Museviler arasında faizi yasaklamış, ancak diğer toplumlara faiz uygulamayı sakıncalı görmemiştir (Uçar, 2001). Hristiyanlıkta ise Orta Çağ boyunca Katolik Kilisesi faiz almayı günah saymıştır.

Ticaret ve Faiz Arasındaki Farklar

İslam, ticaret ve faiz arasındaki farkları belirgin bir şekilde vurgular. Bu farkları şu şekilde sıralayabiliriz:

1.Kâr ve Faiz Arasındaki Fark: Ticarete, satıcı yalnızca bir kez kâr elde ederken, faizli işlemlerde aynı borç üzerinden defalarca kazanç sağlanabilir. Bu, İslam’ın adalet anlayışına aykırı görülür

2. Menfaatlerin Dağılımı: Ticarete menfaatler alıcı ve satıcı arasında dengeli bir şekilde dağıtılırken, faizli işlemlerde bu denge bozulur. Borç veren, yalnızca alacağı faizi garanti altına alırken, borçlu riskin tamamını üstlenir

3. Emek ve Zaman: Ticarete taraflar emek ve zaman harcayarak kazanç sağlar. Ancak faizli işlemlerde, kazanç yalnızca faiz oranına bağlıdır ve herhangi bir emek harcanmaz (Sertkaya, 2025).

Bu nedenlerle, İslam dini faiz yerine kâr-zarar ortaklığı, ticaret ve emek esasına dayalı bir finansal sistemi desteklemektedir.

2.1.2.3. Sosyal Nedenler

Katılım bankacılığının ortaya çıkışındaki sosyal nedenler, toplumda gelir dağılımını dengelemek ve ekonomik eşitliği sağlamaktır. Konvansiyonel bankacılık sisteminde, faiz uygulamaları zengin ile fakir arasındaki gelir farkını artırabilir. Bu durum, ekonomik adaletsizliklere ve toplumsal huzursuzluklara neden olur

Gelir Dağılımında Adalet

Katılım bankaları, faizsiz finansman modeliyle toplumda gelir dağılımını dengelemeyi ve ekonomik adaleti sağlamayı amaçlar. Faiz hassasiyeti nedeniyle tasarruflarını değerlendiremeyen bireylerin birikimlerini ekonomiye kazandırmayı ve bu fonları reel ekonomiye yönlendirmeyi hedefler (Chapra, 1985). Bu süreç, gelir dağılımındaki eşitsizliklerin azalmasına ve toplumsal refahın artmasına katkı sağlar.

Sosyal Sorumluluk

Katılım bankaları, sadece finansal kazanç elde etmek değil, toplumun genel refahını artırmayı da amaçlar. Eğitim, sağlık ve sosyal hizmet projelerine sağladıkları destekler, katılım bankacılığının sosyal sorumluluk anlayışını yansıtmaktadır (Sertkaya, 2025)

2.2. Katılım Bankacılığının Oluşumu

Katılım bankacılığı, yalnızca dini inançlara dayalı bir finans modeli olmanın ötesinde, ekonomik ve finansal istikrar arayışları sonucu ortaya çıkmıştır. Geleneksel faiz bazlı

bankacılık sisteminin neden olduğu krizler ve ekonomik dalgalanmalar, alternatif finansman modellerine olan ilgiyi artırmıştır (Karahana, 2020, 142). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, faizsiz finansal araçların reel ekonomiyi destekleyici etkileri ve risk paylaşımına dayalı yapısı, katılım bankacılığının benimsenmesini hızlandırmıştır. Bu sistem, kaynakların daha etkin kullanımını teşvik ederek sürdürülebilir kalkınmaya katkı sunmayı amaçlamaktadır (Yılmaz, 2019, s.175). Ayrıca, katılım bankacılığı etik ve sosyal sorumluluk ilkelerini benimseyen bir finans modeli olarak da ön plana çıkmaktadır. Spekülatif işlemlerin ve aşırı borçlanmanın önlenmesi, sistemin daha sağlam temellere oturmasını sağlamış ve özellikle 2008 küresel finans krizinden sonra bu modele olan ilgi artmıştır (Demir, 2021a, s.95).

2.2.1. Katılım Bankacılığının Tarihsel Gelişimi

Bankacılık faaliyetleri, M.Ö. 2000’li yıllarda Asur ve Babil uygarlıklarında başlamıştır. Modern anlamda bankacılık ise sosyal, ekonomik ve dini nedenlerle şekillenmiştir. Faizsiz bankacılık düşüncesi, özellikle 1930’lu ve 1940’lı yıllarda İslam dünyasında tartışılmaya başlanmıştır. 1929 Dünya Ekonomik Krizi, bu düşüncenin yaygınlaşmasında etkili olmuş ve İslam ülkelerinin ekonomik bağımsızlıklarını destekleyecek bir bankacılık sistemi arayışına neden olmuştur

Faizsiz bankacılığın ilk uygulamaları, 1960’lı yıllarda Mısır ve Pakistan gibi ülkelerde görülmüştür. Mısır’da tasarruf sandıkları şeklinde başlayan bu sistem, 1970’lerde kurumsallaşmış ve devlet destekli ticari faizsiz bankalar kurulmuştur. Örneğin, 1975 yılında kurulan İslam Kalkınma Bankası, İslami finansın uluslararası düzeyde güçlenmesini sağlamıştır (Sertkaya, 2025)

Katılım bankalarının Türkiye’de kurulması ise, 1980’li yıllarda başlamış ve bu sistem zamanla yaygınlaşmıştır. Türkiye’de faizsiz bankacılığın ilk adımı, 1983 yılında çıkarılan 83/7506 sayılı Kararname ile atılmıştır. Bu gelişme, katılım bankalarının yasal bir zeminde faaliyet göstermesini sağlamıştır (BDDK, 2020).

2.2.2. Katılım Bankalarının Finansal Yapısı

Katılım bankalarının finansal yapısı, faizsiz finansman modellerine dayanır. Bu sistemde, para üzerinden faizle gelir elde edilmez; bunun yerine, somut varlıklara dayalı kâr-zarar ortaklığı ve ticaret esas alınır. Örneğin:

1. Mudarebe (Emek-Sermaye Ortaklığı): Banka, müşterilerle birlikte yatırım yapar ve kâr-zarar paylaşımı esas alınır.

2. Murabaha (Vadeli Satış): Banka, müşteriye bir malı satın alıp vadeli olarak satar ve bu süreçte faiz içermez.

3. İcara (Kiralama): Banka, müşteri için bir malı satın alır ve bu malı belirli bir süre için kiralar

Bu modeller, hem bireysel hem de ticari müşterilere uygun finansman seçenekleri sunar.

2.2.3. Katılım Bankalarının Temel Prensipleri

Katılım bankacılığı, şu temel prensiplere dayanır:

1.Faiz Yasağı: Katılım bankaları faizle gelir elde etmez, kâr-zarar ortaklığı esasına göre çalışır.

2.Varlığa Dayalı Finansman: İşlemler, somut bir varlığa veya hizmete dayanır.

3.Risk Paylaşımı: Taraflar arasında hem kâr hem de zarar paylaşımı esastır.

4.Şeriate Uygunluk: Tüm işlemler, İslam hukukuna uygun şekilde gerçekleştirilir(Sertkaya, 2025)

2.2.4. Katılım Bankalarının Yasal Çerçevesi

Katılım bankalarının yasal altyapısı, Türkiye’de 1983 yılında çıkarılan 83/7506 sayılı Kararname ile oluşturulmuş ve bu kurumlara “Özel Finans Kurumları” adı verilmiştir. Bu dönemde, katılım bankacılığı modeli henüz modern bankacılık sistemine tam entegre edilmemişti ve bankacılık faaliyetlerinde bazı sınırlamalar vardı. Ancak zamanla katılım bankacılığının büyümesi ve finansal sistemdeki öneminin artması, yasal düzenlemelerin genişletilmesi ihtiyacını doğurmuştur (BDDK, 2020).

1983-2000 Dönemi

Katılım bankalarının yasal çerçevesi, ilk olarak 1983 tarihli 83/7506 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile oluşturulmuştur. Bu düzenleme, özel finans kurumlarının kurulmasına izin vermiş, ancak bu kurumlar Bankalar Kanunu’na tabi olmamıştır. Bunun yerine, Başbakanlık

Hazine Müsteşarlığı ve Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nın denetimine tabi olmuşlardır. Özel Finans Kurumları, bu dönemde daha çok faiz hassasiyeti olan bireyler ve işletmeler için alternatif bir finansman modeli sunmuştur.

1999 Yasal Düzenlemeleri

Katılım bankalarının faaliyetlerinin güvence altına alınması ve finansal sistemdeki yerlerinin sağlaştırılması amacıyla, 4389 sayılı Bankalar Kanunu'nda 1999 yılında yapılan değişiklikle özel finans kurumları Bankalar Kanunu kapsamına alınmıştır. Bu düzenleme, özel finans kurumlarına daha güçlü bir yasal çerçeve sunmuş ve müşterilere sağlanan güvenceleri artırmıştır. Ayrıca, 17.12.1999 tarihli 4491 sayılı Kanun ile özel finans kurumlarına, Bankalar Kanunu hükümlerine uyum sağlamaları için iki yıllık bir geçiş süresi tanınmıştır (Sertkaya, 2025)

2005 Yasal Düzenlemeleri: 5411 Sayılı Bankacılık Kanunu

Katılım bankacılığında en önemli yasal değişiklik, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile gerçekleşmiştir. Bu kanunla birlikte "Özel Finans Kurumları" ifadesi "Katılım Bankaları" olarak değiştirilmiş ve bu bankalar modern bankacılık sistemine tam entegre edilmiştir. Bu kanunla katılım bankalarının faaliyet alanları genişletilmiş, denetim mekanizmaları güçlendirilmiş ve finansal sistemdeki yeri resmleştirilmiştir. Ayrıca, katılım bankaları Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) gözetim ve denetimine tabi olmuştur (BDDK, 2005).

Güvence Fonu ve Mevduat Sigortası

Katılım bankalarının finansal sisteme entegrasyonunun bir parçası olarak, müşterilerin yatırımlarını güvence altına almak amacıyla Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu (TMSF) kapsamına dahil edilmiştir. Bu güvence, hem bireysel müşteriler hem de ticari işletmeler için önemli bir teminat sağlamıştır. Ayrıca, katılım bankalarına özgü Güvence Fonu oluşturulmuş ve faaliyet iznine izin verilmeyen katılım bankalarının tasfiyesine ilişkin özel hükümler eklenmiştir.

2019 Yasal Düzenlemeleri ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği

2019 yılında çıkarılan düzenlemelerle, katılım bankacılığının gelişmesini desteklemek ve işleyişini daha şeffaf hale getirmek amacıyla Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin (TKBB) yetkileri genişletilmiştir. TKBB, üye bankalar arasındaki koordinasyonu sağlamanın yanı sıra,

katılım bankacılığının tanıtımını yapmak ve standartlarını geliştirmek amacıyla faaliyet göstermektedir.

Uluslararası Standartlara Uyum

Türkiye'deki katılım bankacılığı, uluslararası finansal standartlara uyum sağlamak amacıyla AAOIFI (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions) ve IFSB (Islamic Financial Services Board) gibi kuruluşların belirlediği standartlara uygun hale getirilmiştir. Bu çerçevede, şeriate uygunluk denetimleri yapılmakta ve tüm finansal işlemler İslam hukuku prensiplerine göre değerlendirilmektedir (Sertkaya, 2025)

Katılım bankalarının yasal çerçevesi, yıllar içinde yapılan düzenlemelerle daha kapsamlı ve sağlam bir yapıya kavuşmuştur. Bu düzenlemeler, katılım bankalarının finansal sistemdeki güvenilirliğini artırmış, müşterilerin haklarını koruma altına almış ve faizsiz bankacılığın büyümesine katkı sağlamıştır. Özellikle 5411 sayılı Bankacılık Kanunu, Türkiye'deki katılım bankalarının modern bankacılık sistemi ile entegrasyonunu mümkün kılmıştır. Günümüzde, katılım bankaları, hem bireysel hem de ticari müşterilere hizmet sunan, etik finans anlayışını benimseyen bir sistem olarak faaliyet göstermektedir.

2.2.5. Katılım Bankalarının Sunduğu Hizmetler

Katılım bankalarının sunduğu hizmetler, sadece finansal işlemlerle sınırlı kalmamakta; ekonomik kalkınma, sosyal sorumluluk ve sürdürülebilirlik gibi çeşitli alanlarda topluma katkı sağlamaktadır. Bu hizmetler, hem bireylerin finansal ihtiyaçlarını karşılamakta hem de toplumsal refahı artırmaktadır.

Ekonomik Kalkınma katılım bankaları, yerel ve ulusal düzeyde ekonomik kalkınmayı destekler. Yatırım projelerine sağladıkları finansman, yeni iş fırsatları yaratır ve istihdamı artırır. Özellikle sanayi, tarım ve enerji sektörlerinde yapılan projeler, ekonomik büyümeye katkı sağlar (Warde, 2000). Ayrıca, KOBİ'lere sağlanan destekler yerel ekonomilerin güçlenmesine yardımcı olur (BDDK, 2020).

Finansal Kapsayıcılık Katılım Bankaları geleneksel bankacılık hizmetlerine erişimi olmayan bireyler ve küçük işletmelere hizmet sunarak finansal kapsayıcılığı artırır. Bu durum, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ekonomik eşitsizliklerin azaltılmasına yardımcı olur

(Chapra, 2000). Katılım bankalarının faizsiz finansman modelleri, tasarruf sahiplerinin fonlarını güvenle değerlendirmesine olanak tanır.

Sosyal Refah Katılım bankalarının sosyal sorumluluk projelerine verdiği destek, toplumun refah seviyesini artırır. Eğitim, sağlık, afet yardımları ve sosyal hizmetler gibi alanlarda yapılan yatırımlar, toplumsal gelişime katkı sağlar. Ayrıca, gelir dağılımındaki adaletsizliği azaltarak, ekonomik ve sosyal dengeleri güçlendirmeye yardımcı olur.

İslami Ekonominin Gelişimi Katılım bankaları, İslami finans prensiplerinin yaygınlaşmasını ve benimsenmesini sağlar. Bu durum, yalnızca Müslüman toplumlarda değil, etik bankacılık anlayışını benimseyen diğer toplumlarda da ilgi uyandırmaktadır. İslami finans araçlarının uygulanması, İslami ekonominin küresel ölçekte gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Sertkaya, 2025)

Sürdürülebilir Finansman Katılım bankaları, varlığa dayalı finansman yöntemleri ile sürdürülebilir projelere yatırım yapar. Özellikle yenilenebilir enerji, çevre koruma ve sosyal altyapı projeleri, çevresel duyarlılığı artırır. Bu yaklaşım, toplumsal ve çevresel faydayı önceliklendiren bir finansman modelinin gelişmesine katkıda bulunur.

Katılım bankalarının sunduğu bu hizmetler, finansal sistemdeki rollerini güçlendirirken toplumun genel refahına da katkıda bulunmaktadır.

2.2.6. Katılım Bankalarının Faaliyet Alanları

Katılım bankaları, İslami finans prensiplerine uygun olarak geniş bir faaliyet yelpazesi sunmaktadır. Bu faaliyetler, finansal sistemdeki rollerini güçlendirmekte ve toplumun ekonomik kalkınmasına katkı sağlamaktadır.

Finansman ;

Katılım bankaları, bireyler ve işletmeler için çeşitli finansman yöntemleri sunar. Mudâra (emek-sermaye ortaklığı), müşâra (kâr-zarar ortaklığı), murâba (vadeli satış) ve icâre (kira) gibi İslami finans yöntemleri kullanılarak fon kullandırma işlemleri gerçekleştirilir. Bu modeller, faizsiz finansman ihtiyacını karşılamanın yanı sıra, ekonomik faaliyetlerin gelişmesini destekler

Tasarruf Hesapları ;

Katılım bankaları, müşterilerine kâr paylaşımına dayalı tasarruf hesapları sunar. Bu hesaplar, müşterilerin birikimlerini değerlendirmelerine olanak tanırken, elde edilen kâr hesap sahipleri ile paylaşılır. Bu yöntem, hem bireysel tasarrufları artırır hem de fonların reel ekonomiye kazandırılmasını sağlar

Yatırım Danışmanlığı;

Katılım bankaları, müşterilerine İslami prensiplere uygun yatırım fırsatları hakkında danışmanlık hizmetleri sunar. Bu hizmet, bireylerin ve işletmelerin finansal hedeflerine ulaşmasına yardımcı olur. Aynı zamanda, etik ve sürdürülebilir yatırımlar için rehberlik sağlar

Sigorta Hizmetleri (Takaful);

Katılım bankaları, İslami sigorta modeli olan Takaful hizmetlerini sunar. Bu sistem, üyelerin belirli bir risk karşısında dayanışma göstererek maddi yardımlaşma sağladığı bir modeldir. Takaful, İslami prensiplere uygun bir sigorta alternatifi sunar ve özellikle sağlık, hayat ve mal sigortası alanlarında tercih edilmektedir

Döviz ve Ticaret İşlemleri;

Katılım bankaları, döviz alım-satım işlemleri gerçekleştirerek müşterilerin döviz ihtiyaçlarını karşılar. Ayrıca, uluslararası ticaret finansmanında sağladıkları hizmetler, işletmelerin yurt dışı ticaret faaliyetlerini destekler. Özellikle akreditif işlemleri, uluslararası ticarete taraflar arasında güven sağlar

Eğitim ve Sosyal Sorumluluk Projeleri;

Katılım bankaları, toplumsal kalkınmayı desteklemek amacıyla eğitim, sağlık ve diğer sosyal projelere destek verir. Bu projeler, toplumun genel refahını artırırken ekonomik ve sosyal dengeyi güçlendirmeye yardımcı olur. Örneğin, burs programları ve sağlık yardımları, bu projelerin önemli bir parçasıdır (Sertkaya, 2025)

Elektronik Bankacılık Hizmetleri ;

Katılım bankaları, mobil ve internet bankacılığı gibi elektronik hizmetler sunarak finansal işlemleri hızlı ve güvenilir bir şekilde gerçekleştirme imkânı sağlar. Bu hizmetler, bankacılık işlemlerini kolaylaştırarak müşteri memnuniyetini artırır (BDDK, 2020).

Katılım bankalarının sunduğu hizmetler ve faaliyet alanları, ekonomik ve sosyal kalkınmayı destekleyen geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Finansman yöntemlerinden sosyal projelere kadar uzanan bu faaliyetler, toplumun refah seviyesini artırmakta ve İslami finans

premsiplerinin yaygınlaşmasına katkıda bulunmaktadır. Katılım bankalarının bu kapsamlı hizmetleri, onların finansal sistemdeki yerini güçlendirmekte ve sürdürülebilir kalkınmaya önemli bir katkı sağlamaktadır.

2.2.7. Katılım Bankacılığı Amaçları

Faizsiz bankacılığının ana amacı, faize karşı duruş sergileyerek birikimlerini yastık altında tutan insanların fonları ve diğer varlıkları ülke ekonomisine kazandırması ve kayıt altına almasıdır. Ayrıca katılım bankaları yalnızca faiz duyarlılığı olan bireylere değil, tüm insanlara hizmet etmelidir. Faizsiz bankaların en büyük amacı, reel ekonomiye katkı sağlayarak ülke ekonomisinin gelişmesine destek olmak ve varlığını korumaktır. Katılım bankacılığı İslam'ın kabul ettiği iktisadi esaslara dayalı olarak faaliyet gösterir ve ekonomiyi geliştirmek için mevcuttur. İslami bankacılık anlayışını kendilerine temel edinen katılım bankalarının ana amacı, faizin mevcut olmadığı, İslami kurallara uygun ticaret tiplerinin baskın bulunduğu bir piyasanın oluşturulması olarak ifade eder (Özen, 2019, s.21).

Katılım bankacılığı, bankaların ekonomiye getiremediği tasarruf parayı doğrudan para ve sermaye piyasalarına kazandırarak, tasarruf miktarını artırmak ve bu fonların ekonomideki tasarrufunu artırmayı amaçlar. Sağladıkları her türlü bankacılık hizmetinin etkin kullanımı ile ekonomiye önemli ölçüde katkıda bulunurlar (Sertkaya, 2025).

Ancak İslami bankacılık sözleşmeleri kâr-zarar paylaşımına dayanmaktadır. Sektörde yaygın olarak uygulanmaktadır, ayrıca olumsuz ve risklidir. Olumlu etkilerinin de olabileceği düşünüldüğünde, diğer finansman Modellerle ilgili sözleşmeler de bir seçenek ve riski azaltmak amacıyla kullanılması gerektiği ifade edilmiştir (Bafra, 2015, s.27). İslami bankacılığın amaçları şu şekilde özetlenebilir:

Kamu iş birliğini ve iyi niyetini özümseme yoluyla genişletmek için gerekli tesislerin oluşturulması ücretsiz fonlar, tasarruflar ve koşulları ve tesisleri sağlayacak şekilde donatılması ülkenin ekonomik büyümesi için çalışma ve yatırım sağlamaktadır. Son hedefi paranın değerini ve dengesi kurumaktır (Mohamadi, 2020, s.8).

2.2.8. Katılım Bankacılığının Önemi

İslami bankalar, İslami esaslara göre uygun yeni parasal araçlar aracılığıyla çağımız bankacılık sektörünün girişimci portföyünün bir parçasıdır. Daha önce mevcut sistemden korkan yeni girişimci topluluklarına ulaşarak etkin olmayan fonların ekonomiye döndürme fırsatı sunmaktadır (Açıklan, 2021, s.19).

Katılım bankacılığında tasarruf düzeyi düşük olan kesimin birikimlerinin değerlendirilmesi imkânı oluşturduğundan daha rekabetçi ve işbirlikçi yardımlaşmaya açık bir bankacılık sistemidir. İslam'da faizin menedilmesi sebebiyle piyasada hemen hemen 1,5 milyar Müslüman'ın fonları atıl olarak durmaktadır. Faizsiz finans kurumları bu sayede kişi başı 100 ABD Doları tasarruf ya da kredi devlet ekonomisine kazandırılmaktadır. Bu rakam petrol fiyatlarının yükseldiği yıllarda daha da yüksek olmaktadır. Katılım bankacılığın son dönemde ilerleme kaydetmesinin en önemli nedenlerinden biri artan petrol fiyatlarıdır. Bu artan Petrol fiyatlarındaki yükselme Arap devletleri iktisadını olumlu etkilemektedir. Ülkeler kazandıkları finansal durumu ekonomiye entegre etmek için katılım bankalarını devreye sokmakta ve piyasayı canlandırmaktır (Açıklan, 2021, ss.19-20).

3. TÜRKİYE'DE KATILIM BANKACILIĞI

Küreselleşmekte ve büyümekte olan ekonomik sistemin temel yapı taşlarını oluşturan; sağlam, güçlü ve istikrarlı faaliyetlerde bulunan bankacılık sistemleri oluşturmaktadır. Tasarruflara değer verilmesi, toplanan kaynakların ekonomiye finansal destek olarak katılması ve ekonomik faaliyet sırasında finansal işlemlere aracılık edilmesi bankacılık sistemini oluşturan faaliyetlerdir. Özellikle dini hassasiyetler nedeniyle finansal sistemde faiz unsuru içeren veya faizin gelir dağılımı üzerindeki yıkıcı etkisi nedeniyle bu faaliyetlerde bulunmak istemeyen kişi ve toplumlar tarafından katılım bankaları diğer bir değişle faizsiz bankacılık önemli bir alternatif seçenek sunmaktadır. Hâlihazırda küresel bankacılık alanında büyüyen ve katılım finansmanı ilkesine göre faaliyetlerde bulunan katılım bankaları, harcanmayan (âtıl) fonların ekonomiye aktarılmasını desteklemek ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmak için faizsiz bir finansman modeli kullanmaktadır.

Türkiye'deki ortaya konan ilk faizsiz bankacılık girişimini Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN tarafından yapılmıştı. Bu girişimin amacı; bankacılık alanında kâr/zarar ortaklığı esasına dayanarak ve faizsiz kredi ile finansman desteği sağlamaya yöneliktir. Söz konusu amaç doğrultusunda 1975 yılında faizsiz kredi için kâr ortaklığı sistemine dayanan DESİYAB'ı (Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası) devreye almıştır. Erbakan'ın DESİYAB'ı kurmasının altında yatan amaç ise, ülkemizin ekonomik gelişiminde karşılaşılan haksız ve gereksiz uygulamaları ortadan kaldırmak, herkesin hak ettiği payı almasını sağlamak ve insanların sömürülmesine imkân tanımamaktır. Özetle bu sistemde faize hiçbir şekilde yer yoktur. Ancak faizsizlik prensibi altında kurulan bu banka yalnızca 3 yıl faaliyette bulunabilmiştir. Bankanın yönetim kurumuna verilen yetkiye göre, banka faizli ya da faizsiz olacak şekilde çalışmasını içeriyordu. Ayrıca bu bankaya bazı yetkilerin verilmemesi nedeniyle (yurt içinde ve yurt dışında şube açamamak gibi) zamanla küçülmeye başlamış ve yönetim kurulunda alınan karar neticesinde yoluna faizli olarak çalışmaya devam etmiştir. 1988 yılında ise isim değişikliği yaşayarak DESİYAB adı yerine "Türkiye Kalkınma Bankası" adı konulmuştur.

Türkiye'de faizsiz bankacılık sistemine geçiş sürecinde, hem uluslararası hem de ulusal düzeyde önemli adımlar atılmıştır. 1980'lerde kurum ve araçlar açısından değişim ve derinlik kazanma sürecinde Türkiye'nin finansal sistemine giren yeni bir finansman modeli olmuştur. Örneğin, Türkiye 1975 yılında İslam Kalkınma Bankası'nın kurucu üyeleri arasında yer almış

ve 1984 yılında bu kuruluşun en büyük ortaklarından biri olmuştur. Bu sayede, Türkiye dünyanın önde gelen finans kurumlarından biri olan İslam Kalkınma Bankası içinde etkinliğini artırma fırsatına sahip olmuştur.

1980'li yıllar, Türk mali sistemine derinlik kazandırma ve finansal araçlar ile kurumlar bakımından zenginleşme çabalarının belirgin şekilde arttığı bir dönemi temsil etmektedir. Bu çabaların bir sonucu olarak, katılım bankaları 1985 yılında finansal sistemimize yeni bir bankacılık modeli olarak girmiştir. Günümüzde de bankalarla benzer piyasa işlemlerini farklı yöntemlerle gerçekleştiren bu kurumlar, faizsiz bankacılık hizmetleri sunarak faaliyetlerine devam etmektedirler.

Türkiye'de katılım bankacılığı faaliyetlerinin başlamasında iç faktörlerden ziyade dış faktörler de etkili olmaktadır. İç faktörler faize duyarlı olan, faiz geliri elde etmek istemeyen kişi ve kurumlarda bulunan altın, döviz, arsa ve gayrimenkul şeklindeki fonların bankacılıkta yer almasını sağlama isteği yatmaktadır. Dış etken; faiz duyarlılığı nedeniyle mali yapıları farklı olan ülkelerle ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesini sağlama hedefidir.

İslami bankacılık hizmetleri piyasada güven, istikrar ve emniyet ilkelerinin yanı sıra faizsiz bankacılık, reel üretime dayalı bankacılık, ortaya çıkmayan bir değer fiyatlanmaması, kâr ve zarara ortaklık, belirsizliği ortadan kaldıran, aşırı risk ve spekülasyonu yasaklayan, manipülatif işlemleri yasaklayan ve sistemi daha güvenilir ve çekici kılan ilkelerin tümünü içerisinde barındırmaktadır

Dünyada "İslami bankacılık" adı altında popüler hale gelen yatırım fonları, ilk olarak Basra Körfezi ülkelerinde ortaya çıktı. Türkiye'de 1983 yılında çıkarılan kanuna göre "Özel Finans Kurumları" olarak isimlendirilen bu kuruluşlar, 5411 sayılı Bakanlığın Kanunu çerçevesinde kabul edilir. Bunlar 1999 yılında oluşturulan kanun kapsamına alınmıştır. 2005 yılı özel finans kurumları için bir dönüm noktası daha geldi. Faizsiz kredi verme prensibine göre faaliyet gösteren kurumlar dünya çapında "faizsiz bankalar" ve "İslami bankalar" olarak bilinirken, ülkemizde "özel finans kurumları" tabiri bu bankaları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu faizsiz kurumların "özel finans kurumları" olarak adlandırılması, uluslararası alanda kimlik sorunlarını gündeme getirdi. Kimlik sorunları nedeniyle özel finans kuruluşlarından alınan teminat mektupları kabul edilmedi ve yerli özel finans kuruluşları, bankaların kamu bankaları üzerindeki haklarından yararlanamaması gibi nedenlere yol açmıştır.

Özel Finans Kurumu" kavramının ortaya çıkardığı kimlik sorunlarından kurtulma isteği ve faizsiz borç verme ilkesine dayalı bir bankacılık sistemini daha iyi temsil edecek yeni bir kavrama ihtiyaç duyulmuştur.

Özel Finans Kurumları, 1985 yılında Bakanlar Kurulunun kanun hükmünde kararnamesi ile kurulmuştur. Klasik bankacılıktan farkı bu kurumlar faizsiz bankacılık prensiplerine bağlı kalarak faaliyet göstermeye başlamışlardır. Ekonomik ve toplumsal bir ihtiyacın sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu kuruluşlar atıl fonları ekonomiye kazandırarak sosyal, toplumsal ve ekonomik bir rol üstlenmektedirler. Ülke ekonomisinin büyümesine ve gelişmesine de katkıda bulunmaktadır. Yapıları gereği faizsiz bankalar, reel sektörü finanse etmekte ve kayıtlı ekonomiye geçişi hızlandırmaktadırlar. Bu kurumların diğer kurumlardan en ayırt edici özelliği 'Faizsizlik Prensibi 'ne dayanmasıdır.

5411 sayılı Bankacılık Kanunu'na göre "Özel Finans Kurumu " ifadesi yerine 2005 yılı içerisinde Bankacılık Kanunu'nda bu bankalara "Katılım Bankası" adı verilmiştir. Katılım bankacılığı ifadesinin seçilmesinin nedeni ise kârın faizin alternatifi olarak kabul edildiği, kâr ve zarara katılma esasına göre fon toplayan bu nedenle fon sahibine sabit getiri taahhüt etmeyen dolayısıyla fon sahibinin de banka ile birlikte sonuca katıldığı özelliğini en iyi şekilde ifade eden kavram olmasıdır (Coşkun, 2025)

Özel finans kurumları yerine katılım bankası adının verilmesi makul bir isim olmuştur. Çünkü banka kelimesiyle uluslararası alanda bilinmek, kimlik ortaya koymak amaçlanmış, katılım kelimesiyle ise kar- zarar ortaklığına dayanan ilkelerin söz konusu olduğu ifade edilmiştir.

Türkiye'de katılım bankaları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. İlk katılım bankası 1984 tarihinde kurulan Albaraka Türk olmak üzere sırasıyla 1988 tarihinde Kuveyt Türk, 2005 tarihinde Türkiye Finans, 2014 tarihinde Ziraat Katılım, 2015 tarihinde Vakıf Katılım ve 2018 tarihinde ise Emlak Katılım Bankası kurulmuştur. Bu bankalarda 3 tanesi özel banka, 3 tanesi de kamu bankası olarak faaliyet göstermektedir. Bu bankaların yanında sıra ülkemizde kullanılan iki tanede dijital katılım bankacılık sistemi de mevcuttur. Dijital katılım bankaları şunlardır: Hayat Finans Katılım Bankası ve T.O.M Bank'tır. Yeni katılım bankalarının da kurulmasıyla birlikte Türkiye' katılım bankacılık anlayışının daha gelişmesi ve bankacılık sektörüne canlılık kazandırması öngörülmektedir. Katılım bankalarında sunulan ürün ve hizmete dayalı faaliyetlerinde büyüyerek sektörel alanda etki göstermesi ve katılım bankalarındaki pazar paylarında artış olması beklenmektedir. Türkiye'de kurulmuş olan katılım bankaları ve bu bankaların kuruluş tarihleri aşağıda yer alan Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de Kurulmuş Olan Katılım Bankaları ve Kuruluş Tarihleri

Katılım Bankası'nın Adı	Kuruluş Yılı	Faaliyet Yılı
Albaraka Türk	1984	21 Ocak 1985
Kuveyt Türk	1988	31 Mart 1989
Türkiye Finans	2005	30 Kasım 2005
Ziraat Katılım Bankası	2014	12 Mayıs 2015
Vakıf Katılım Bankası	2015	26 Şubat 2016
Emlak Katılım Bankası	2018	25 Şubat 2019

Kaynak : Türkiye Katılım Bankaları Birliği, (TKBB) "Tarihçe" (02 Ocak 2023).

Bu bölümde kuruluş sırasına göre katılım bankalarını ele alınacak ve bu bankaların faaliyetleri üzerinde durulup, bilgiler verilecektir.

3.1.Türkiye’de Kurulan Katılım Bankaları

3.1.1. Albaraka Türk Katılım Bankası

1984 yılında kurulmuş olan Albaraka Türk Katılım Bankası Türkiye’ faizsiz olarak kurulan ilk katılım bankası olarak bilinmektedir. Albaraka Türk Katılım Bankası uygulamalarına ise 1985 yılında başlayarak, güçlü ve istikrarlı hizmetler sunma yolunda faaliyetler göstermiştir. Bu banka Ortadoğu bankacılığı içerisinde en güçlü sermayeyi elinde

bulunduran gruplardan olan Albaraka Bankacılık Grubu (ABG), İslam Kalkınma Bankası (IDB) liderliğinde kurulmuş bir Katılım bankası ve yerel bir sanayi grubudur.

Albaraka Türk Katılım Bankası yarım yıldan fazla bir süre Türk ekonomisinde hizmet eden bir grubun öncülüğünde kurulan bankadır. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca halen Türkiye'de faaliyet göstermektedir. 30.06.2023 tarihi itibarıyla ortaklık yapısı; Albaraka Grubu B.S.C.'nin payı %45,09, halka açık olan pay ise %42,02'dir (Albaraka Türk, 2023). Albaraka Türk Katılım Bankası, Türkiye'de 2022 yılı itibarıyla 225 şube ile müşterilerine hizmet vermektedir (TKBB, "Veri peteği, şube bilgileri").

Banka, cari hesap ve ilişkiler sistemi üzerinden fon toplayarak bireysel kredi, kurumsal kredi, banka kiralama, topladığı ürün ve fonlarla proje entegrasyonu gibi hizmetler sunmaktadır. Bu bankanın ana ortağı, muhabir ağı aracılığıyla 72 ülkede 796'dan fazla bankayla hizmet veren Albaraka Bankacılık Grubu'dur.

3.1.2. Kuveyt Türk Katılım Bankası

31 Mart 1989 tarihinde kurulmuş olan Kuveyt Türk Katılım Bankası faizsiz hesaplarda faaliyet göstermektedir. Kuveyt Türk, iş yönetimindeki dinamik yaklaşımı, müşterilerine sunduğu yeni ürünler ve dünyaya açılımı ile derneğin finansal gelişimine katkılarda bulunmaktadır. Farklı finansal ürün ve hizmetleri doğrudan girişimci ve yatırımcılarla buluşturan Kuveyt Türk müşteri odaklı olan tarzıyla, yenilikçi teknoloji araştırmaları ve dijital dönüşüm yaklaşımlarıyla bu sektörde lider konumunu korumuştur. 443 şube ile Türkiye'de hizmetlerini yürütmektedir. 2023 yılı aktif büyüklük oranına göre Türkiye'deki katılım bankalarının en başında yer almaktadır (Kuveyt Türk Katılım Bankası (Kuveyt Türk), "Hakkımızda" (10 Ocak 2023)). Türkiye'de katılım bankacılığında en önemli yere sahip olan Kuveyt Türk Katılım Bankası, büyüklük olarak katılım bankaları arasında en büyük bankadır. Halk arasında katılım bankacılığının "Amiral Gemisi" olarak adlandırılır.

Kuveyt Türk katılım bankasının sürdürülebilirliğe yönelik çok etkin bir çalışmalar yürütmektedir. Fona yatırım yapan yatırımcılar, kârın yanında çevreye ve topluma fayda sağlayan modellere yatırım yaparak sürdürülebilir olan geleceğin inşasına katkıda bulunuyor. Bu doğrultuda 2026 yılına dair sürdürülebilir proje kapsamında hedefler ortaya koyarak ileri yıllara dayalı oldukça etkili stratejiler sunmaktadır. Örneğin, güçlü sermaye yapısı ve dinamik iş yönetimi anlayışıyla müşterilerine yenilikçi ürün ve hizmetler sunarken, topluma kattığı

değeri artıracak fırsatları takip etmeye devam etmekte ve hissedarlarının tasarruflarını yaratmaktadır. Sorumlu bankacılık ilkesini temel alan sürdürülebilir bir bankacılık stratejisi, sürdürülebilir finansın ve toplumsal farkındalığın gelişmesi için ortak banka olmayı odak noktasına almış ve gelişime planlarında yer vermiştir. Çevreye, topluma ve tüm paydaşlara fayda sağlayan uygulama, ürün ve hizmetler sağlamaya yönelik hedef ve planları bulunmaktadır.

3.1.3. Türkiye Finans Katılım Bankası

1991 yılında Türkiye Finans Katılım Bankası kurulmuştur. 1991 yılında yüzde 100 yerli sermayeye dayalı ilk özel finans kuruluşu olarak kurulan Anadolu Finans ve Faisal Finans adı altında katılım bankacılığı hizmeti veren Family Finans iş birliğiyle 2005 senesinde kuruldu. Bu kurumların tek çatı altında faaliyet göstermesi güç birliği içerisinde olup daha etkili bir değer yaratmak amacı taşımaktadır.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından, Anadolu Finans ile Family Finans'ın birleşmesi 28 Aralık 2005 tarihli alınan karar itibariyle onaylanmış ve 30 Aralık 2005 tarihinde var olan bu bankanın adı Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. olarak değiştirilmesi neticesine varılmıştır. Türkiye Finans Katılım Bankası, 2023 yılı itibarı ile 305 şubesi ile Türkiye'nin birçok bölgesinde hizmet vermektedir (Türkiye Finans Katılım Bankası (Türkiye Finans), "Hakkımızda" (12 Ocak 2023).

Türkiye Finans Katılım Bankası, Katılım bir finans kuruluşu olarak üretim ve ticaret faaliyetlerine katılmakla her zaman ilgilenmekte olan bir kurum olarak bilinmektedir. Bu bilgidir hareketle 2023 yılında kişi ve şirketlerin maddi destekleri artırılarak ülke ekonomisine 156 milyar lira katkısı bulunmuştur. Bu strateji, ek gelirden %49, kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda ise %80 oranında büyümeye önemli katkı sağladığı görülmüştür.

Türkiye Finans Katılım bankası, sadece özel finansal faaliyetler üzerinde durmamaktadır. Finansın yanı sıra sürdürülebilirlik üzerinde, eğitim üzerinde, dijitalleşme üzerinde de durarak her zaman ileriye doğru yol almayı amaçlayan bankalar arasında yer almayı kendisine hedef edinmiş ve bu hedefte ilerleme amacı taşıyan bir banka olmuştur.

3.1.4. Ziraat Katılım Bankası

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu'nun 15.10.2014 tarih ve 29146 sayılı Resmî Gazetesi'nde yayımlanmış 10.10.2014 tarihinde ve 6046 sayılı izniyle kurulan Ziraat Katılım Bankası A.Ş. tamamının Türkiye Cumhuriyeti (T.C) Hazinesi tarafından ödenmiş 675.000.000 TL sermaye ile kurulan bir bankadır. Ziraat katılım bankası, müşteri tasarruflarını kurumsal, ticari ve hizmet sektörü fonlarında katılım bankacılığın ilkelerini ve serbest para bankacılığının çerçevesini takip ederek değerlendirir. Kâr ve zarara dayalı ortaklık yöneten bu banka, hesap sahiplerine söz konusu ortaklık çerçevesinde paylaşımlarını yapmaktadırlar. 2023 yılından bu yana 186 şubeye sahip olan Ziraat Katılım Bankası hizmetlerine duraksamadan devam etmektedir.

Ziraat katılım bankası, 2016 yılında konut sektörünün finansmanına odaklanarak hızlı bir büyüme göstererek ilerleme kaydetti. Finans sektöründe yüzde 229 büyümeyle 5,5 milyar liraya, finans dışı kesimde ise yüzde 778 büyümeyle 3,5 milyar liraya, gayrimenkul sektörüne ise 9 milyar liralık finansman desteği sağlayarak ülke ekonomisine önemli bir ölçüde katkı sağlamaktadır.

Ziraat Katılım Bankası; banka, müşterileriyle her konuda paylaşımda bulunan, küresel, güvenilir ve lider bir ilişki bankası olma vizyonuyla ekonomik, çevresel ve toplumsal alanlara katkı sağlamaya yönelik faaliyetlerde bulunuyor. Diğer yandan sürdürülebilir finansal yaklaşım çerçevesinde, insan haklarına saygılı, çalışanlarının bilgi ve anlayışını üst düzeyde teşvik eden bir iş ortamı yaratmak belirlediği amaçlar içerisinde yer alır.

3.1.5. Vakıf Katılım Bankası

Vakıf katılım, ülkemizde katılım bankacılığı içerisinde var olan kurumlardan biridir. Yine bu bankayı diğer katılım bankalarında olduğu gibi faize hassasiyet duyan, İslami açıdan bunu dikkate alan müşteriler çoğunluklu olarak tercih etmek kaydıyla herkese yönelik hizmetleri söz konudur. Katılım bankaları arasında en genç banka olarak bilinmekte ve yıllardır süre gelen kültürel değerlerimize önemli ölçüde hizmet etmektedir. Ancak faaliyetlerine 2016 yılında başladığından olsa gerek ülke ekonomisine pek kâr getiremediği görülmüştür.

Vakıf Katılım; BDDK'nın 3 Mart 2015 tarih ve 29284 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan, 27 Şubat 2015 tarih 6205 sayılı izniyle kurulmuş olup 25 Haziran 2015 tarihinde ticaret sicilde tescil işlemi gerçekleştirilerek tüzel kişilik oluşmuştur. 17 Şubat 2016 tarih ve

29627 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanan BDDK'nın 11 Şubat 2016 tarih ve 6729 sayılı kararı ile faaliyet izni almış, 24 Şubat 2016 tarihinde Katılım Bankacılığı Faaliyetlerine başlamıştır. Bugün Vakıf Katılım Bankaları, Vakıf kültürünün önemli bir parçası olarak faaliyetlerini sürdürmekte ve ana bağışçısı olan Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından bu faaliyetler yürütülmektedir. Vakıf Katılım Bankasının 2023 yılı itibarıyla 189 şubesi bulunmakta ve günümüzde etkili bir şekilde varlığına devam etmektedir.

3.1.6. Emlak Katılım Bankası

Yıllar süren milli mücadelenin ardından, genç Türkiye Cumhuriyeti'ni sil baştan inşa etmek, inşaat projelerini desteklemek ve insan haklarını korumak amacıyla 1926 yılında ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün imzasıyla Emlak ve Eytam Bankası kuruldu. Bu banka aynı zamanda yetimler üzerindeki hakların korunup kollarlanması açısından da açılmıştır. Kurulduğu yılların başında ilk olarak Yeni Meclis Binasını, Türk Ocağı Binasını ve Merkez Bankası Binasının yapımını başlatarak ülkenin ilk dönem mimarisinin en iyi örnekleri sayılan projeleri yönetti. Bahçelievler Konutları adıyla ülkemizdeki ilk konut projesini inşa eden bu banka, konut kredisi modelinin ve kullandığı sistemin ilk örneğini bu projede sunmuştur. Emlak ve Eytam bankası ilerleyen süreçte ülkemizin başlıca sembolleşen yapılarında, ülkemizin mimarisinde ve gelişmesinde oldukça önemli faaliyetler üstlenmiştir. İlerleyen zamanlarda ülkenin farklı bölgelerinde hayata geçirilen Saracoğlu Mahallesi, Levent Konutları, Koşuyolu Mahallesi ve diğer sembol yapılarla ülkenin imarına ve gelişimine büyük destek sağlamıştır(Emlak Katılım Bankası (Emlak Katılım), "Hakkımızda" (12 Ocak 2023)).

2018 yılında katılım bankacılığı içerisinde faaliyet göstermesine yönelik karar ortaya konmuş ve 2019 da ise faaliyetlerine başlamasına yönelik izin aşmıştır. Emlak Katılım Bankası 95 yıllık deneyimleri ve işinde uzman fon grubuyla faaliyetlerine devam etmektedir.

Türkiye Emlak Katılım Bankası, başta inşaat aşaması olmak üzere ekonomik büyümeye ve istihdama katkı sağlayan stratejik sektörlerle yönelik, üreticiden tüketiciye ekonomik döngüdeki herkes için istikrarlı ve uygun fiyatlı finansal modeller geliştirmeyi hedeflemektedir.

3.1.7. Hayat Finans Katılım Bankası

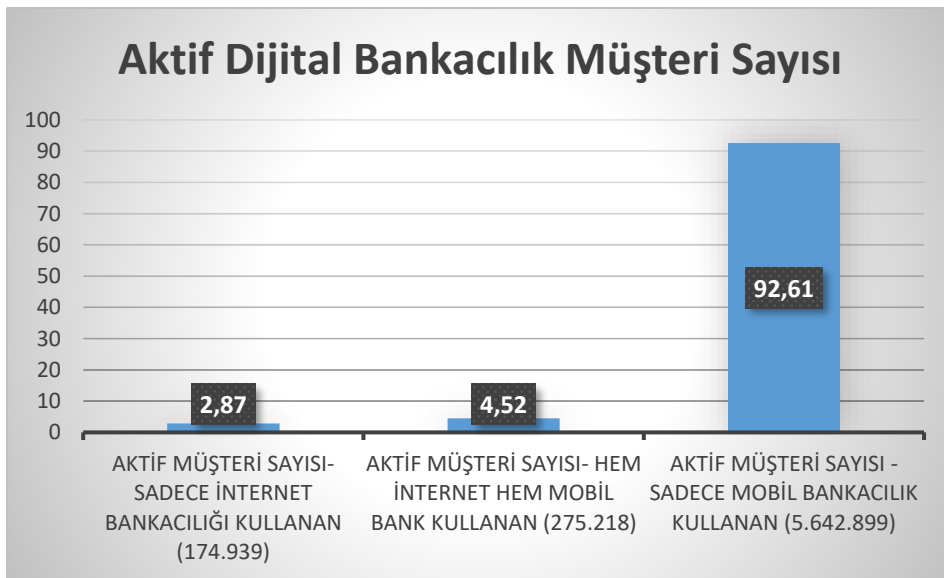
(Dijital Banka) Hayat Finans Katılım Bankası Türkiye'nin ilk dijital bankası olmuştur. %100 yerli sermayeyle kurulmuş olan ilk dijital bankamızdır. Kastamonu ve Limaş başta olmak üzere kurulan bu banka 67 büyük şirketi ve 20 binin üzerinde var olan çalışanlarıyla küresel sektör içerisinde yer edinmiştir.

Dijitalleşmenin bütün sektörler üzerinde etkili olduğu günümüz sisteminde, özellikle finans sektörü üzerindeki yatırımlarıyla 1.500.000.000 TL sermayeli Hayat Finans Katılım Bankası'nın kurulması yolunda adımlar atılmıştır. Şemsiyesi altında 17 ülkede etkili olan, ileri düzeyde teknolojiler üreten 49 Türk markalarını global çaptaki müşterileriyle buluşturuyor. Küresel vizyon anlayışı ve sürdürülebilir büyüme yaklaşımıyla Türkiye'de ve dünyada nesillere aktarılacak ürünler yaratmak amacıyla yola çıkan Hayat Finans Katılım Bankası, yatırımlarına aynı istikrarda devam etmektedir.

Aşağıdaki grafikte Aktif Dijital Bankacılık Müşteri Sayısına dair bilgiler yer almaktadır.

Grafik 1. Aktif Dijital Bankacılık Müşteri Sayısı

6,1 MİLYON	6,8 TRİLYON	128,7 MİLYON
AKTİF DİJİTAL BANKACILIK MÜŞTERİ SAYISI	TOPLAM İŞLEM HACMİ	TOPLAM İŞLEM ADEDİ

Kaynak : TKBB, Veri Peteği (<https://www.tkbb.org.tr/veripetegi-detay/15>)

2024 yılına ait verilere göre aktif müşteri sayısı- sadece mobil bankacılık kullananların oranının %92,61 ile oldukça kapsamlı olduğunu görmekteyiz. Aktif müşteri sayısı - hem internet hem mobil bankacılık kullananların sayısı %4,52'lik orana sahiptir. Sadece internet bankacılığını kullanan aktif müşteri sayısı ise %2,87'lik orana sahiptir.

3.1.8. TOM Katılım Bankası

TOM Bank, misyonu tüketicilerin hak ve çıkarlarını korumak, finansal piyasalarda bütünlüğü ve istikrarı sağlamak, hesapların, fonların ve ödeme sisteminin doğru yönetimini sağlamak olan bir dijital ortaklık bankasıdır. TOM bankasının temelinde tarafsızlığı, güvenilirliği, dürüstlüğü, şeffaflığı, saygılı olmayı barındırmaktır. Türkiye'nin en büyük dijital bankası olarak yoluna devam etmektedir.

2024 verilerine göre Türkiye'de faaliyet gösteren Katılım Bankalarının şube sayılarına dair bilgilere Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Katılım Bankası Şube Sayısı

Katılım Bankaları	Şube Sayısı
Albaraka	225
Kuveyt Türk	449
Emlak Katılım	112
Türkiye Finans	292
Vakıf Katılım	204
Ziraat Katılım	207
Dünya Katılım	12

Kaynak: TKBB Veri Peteği

TKBB 2024 yılı veri Peteğinden alınan bilgiye göre Türkiye’de toplam 1501 Şube aktif olarak faaliyette bulunmaktadır. Türkiye’ de en fazla katılım bankasının 449 Şube sayısıyla Kuveyt Türk oluşturmaktadır. İkinci sırada 292 Şube sayısıyla Türkiye Finans Katılım Bankası gelmektedir.

Katılım bankalarının geniŐleyen hizmet ağı içerisinde açtığı birçok ATM’lerde mevcuttur. Dijital bankacılık hizmetlerinin yanında ATM’lerde müşterilere kolaylık sağlamakta ve para yatırma, para çekme, para transfer etme ve daha başka özellikleriyle hizmet vermektedir. Türkiye’de katılım bankaları ATM sayıları TKBB 2024 son güncel verilere göre 2457 ulaşmıştır. Katılım bankaları ATM’lerinde diğer kamu bankaları ATM’leri gibi iŐlerin yapılması yönünden benzerlik içermektedir. Tablo 3’de katılım bankaları ATM sayılarına dair veriler yer almaktadır.

Tablo 3. Katılım Bankaları ATM Sayıları

Katılım Bankaları	ATM Sayısı
Albaraka	273
Kuveyt Türk	1.269
Emlak Katılım	108
Türkiye Finans	491
Vakıf Katılım	128
Ziraat Katılım	188

Kaynak: TKBB Veri Peteği (<https://veripetegi.tkbb.org.tr/>)

Tabloda gösterildiği gibi Türkiye’de en fazla ATM sayısına ait banka 1.269 ile Kuveyt Türk, ardından 491 ile Türkiye Finans bankası gelmektedir. En az ATM sayısına sahip olan banka 108 ile Emlak Katılım bankası olmaktadır.

4. KATILIM BANKACILIĞININ TÜRKİYE EKONOMİSİ ÜZERİNDEKİ KATKILARI

Katılım bankaları ekonomiye dâhil olmayan, ülke ekonomisine girmeyen tasarrufları ortaya çıkararak ülke ekonomisine katkıda bulunmak amacıyla faizsiz işlemler yaparak sermaye kazandırmaktadır. Ülkede gelir dağılımı düzenlemek için çalışmalarda bulunmaktadır. Türkiye’de dini inançlarından dolayı klasik bankacılık sistemine mevduat yatırmayan ciddi bir potansiyel olduğu düşünülmektedir. Katılım Bankacılığı bu mevduatın ekonomiye kazandırılmasına büyük bir başarı sağlayabilmektedir (Eskici, 2007, s. 108). Bu anlamda diğer bankacılık sistemlerinden farklılık gösterir. Özellikle şube sayısı, çalışanlarının sayısı, kullandıkları fonlardaki artış miktarıyla günümüzde hızla gelişen ve aktif faaliyet gösteren bankacılık sistemini oluşturur. Katılım bankaları mevduat olarak diğer bankacılık sistemine benzerlik gösterse de uyguladığı fon toplama ve fon kullandırma yöntemleri açısından farklılıkları vardır. Örneğin katılım bankaları havale ve transfer işlemleri, döviz alım-satımı, kambiyo hizmetleri, kredi kartı hizmeti, teminat mektubu verilmesi, akreditif işlemleri, çek ve poliçe gibi menkul kıymetlerin keşidesi, tanzimi, kabul edilmesi ve üzerine aval edilmesi gibi bir dizi bankacılık ürün ve hizmetlerini sunmaktadır (Coşkun, 2025)

Katılım bankaları olası kriz durumlarının da etkisini yumuşatacak çalışmalar izlemektedir. Kriz zamanlarında konvansiyonel bankalar kredilerini geri çağırırken katılım bankaları çalışma ilkelerinden dolayı bu yönetime başvurmamaktadır ve bu da ekonomik krizlerin etkilerini hafifletmektedir (Tosun, 2000, s. 189). Bu anlamda olası ekonomik sıkıntıların bir miktar önüne geçtiği görülmektedir.

Katılım bankalarının Türkiye’de ülke ekonomisi canlandırarak fon bulmakta zorluk yaşayan KOBİ ve henüz yeni kurulmaya başlayan küçük işletmeciler ve esnaflara da destekte bulunarak ülkede ekonomik faaliyetlerin, üretimlerin ve istihdamın artmasında oldukça önemli bir rol oynar. Bunun yanında katılım bankaları KDV ödeyerek ekonomiye katkıda bulunup, istihdamı artırmaya dayalı çalışmaları da görülmektedir. Katılım bankalarının ülke ekonomisine katkılarından başka birisi de yabancı kaynak transferini sağlamaya yönelik yürüttükleri çalışmalar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye'de sermaye birikimlerinin düşük ve getiri oranlarının yüksek olmasından kaynaklı olarak, Körfez ülkelerinde bulunan paraların katılım bankaları vasıtasıyla Türkiye'ye getirilmesi iki bölge içinde karşılıklı yarar olarak görülmektedir. Katılım bankaları bir başka deyişle faizsiz bankacılık; gösterdiği ve göstereceği çalışmalarla Türkiye ekonomisi üzerine katkıda bulunmaktadır.

Katılım bankalarının ekonomiye katkılarını şu şekilde özetleyebiliriz:

- Âtıl fonları yatırıma dönüştürerek ekonomiye dâhil etmek.
- Yabancı kaynak transferini sağlayarak her iki taraf içinde avantaj oluşturmak.
- Ülke ekonomisinde sorun oluşturan kayıt dışı ekonominin önüne geçmek.
- Reel ekonomiye fon sağlayarak ekonomik büyümenin hacmini artırmak.
- Olası kriz durumlarının oluşturacağı hasarı minimum düzeyde tutmak.
- İstihdama olumlu yönde katkılarda bulunmak.
- Sosyo- kültürel faaliyetler içerisinde rol oynamak.

4.1. Türkiye’de Katılım Bankalarının Güçlü ve Zayıf Yönleri

Katılım bankaları, faizsiz finans sistemine dayalı işleyişleriyle, geleneksel bankacılığa alternatif bir model olarak faaliyet göstermektedir (Aras ve Öztürk, 2020, s. 173). Katılım bankalarının sunduğu finansman modelinin, risk paylaşımına dayalı yapısıyla ekonomik kriz dönemlerinde daha istikrarlı bir finansal sistem oluşturulmasına katkı sağladığını ifade etmektedir. Bu bankaların, fonları spekülâtif yatırımlar yerine reel sektörün finansmanına yönlendirdiği için ekonomik dalgalanmaların etkisini azalttığı belirtilmektedir (Karagöl & Bilgin, 2021, s. 55).

Katılım bankacılığının en önemli avantajlarından biri, reel ekonomiye sağladığı doğrudan katkıdır (Apak ve Açıkgöz, 2019, s. 48). Katılım bankalarının geleneksel bankalardan farklı olarak, doğrudan üretime, ticarete ve reel yatırımlara dayalı finansman modelleri sunduğunu ve bu nedenle ekonomik büyümeyi doğrudan desteklediğini vurgulamaktadır. Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin raporuna göre, katılım bankalarının toplam aktif büyüklüğü 2023 yılı itibarıyla 2,2 trilyon TL'ye ulaşmış olup, sektörün bankacılık sistemi içindeki payı %8,7 seviyesine yükselmiştir.

Buna rağmen, katılım bankacılığının bazı yapısal zayıflıkları bulunmaktadır (Öztürk ve Aras 2021, s. 89). Katılım bankalarının sunduğu ürün çeşitliliğinin sınırlı olması nedeniyle müşterilerinin geleneksel bankalara yönelme eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca, pazar paylarının düşük olması, katılım bankalarının finansal sistemde geniş kitlelere ulaşmasını sınırlayan temel faktörlerden biri olarak gösterilmektedir. TKBB raporunda ise, katılım bankalarının sunduğu finansman modellerinin uzun vadeli olmasına rağmen, konvansiyonel bankacılığın sunduğu esnek ürün çeşitliliğinin olmamasının, müşteri portföyünü daralttığı ifade edilmektedir.

Katılım bankacılığı, faizsiz finans modeli sayesinde etik bankacılık ilkeleri doğrultusunda ekonomik istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak, sektörde ürün çeşitliliğinin artırılması, müşteri kitlesinin genişletilmesi ve dijital finansal teknolojilerin katılım bankacılığına daha etkin bir şekilde entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Öztürk & Aras, 2021, s. 102). Gelecekte yapılacak düzenlemeler ve sektörel yenilikler, katılım bankalarının finansal sistemdeki etkinliğini artıracak ve bankacılık sektöründeki payını daha da yükseltecektir (TKBB, 2023, s. 40).

4.2. Türkiye’de Katılım Bankalarının Fırsatları ve Tehditleri

Katılım bankacılığı, faizsiz finans prensiplerine dayalı olarak faaliyet gösteren bir model olup, son yıllarda bankacılık sektöründe büyüme ivmesi yakalamıştır. Türkiye’de faizsiz finans sistemine olan ilginin artması, katılım bankalarının gelişimi açısından önemli bir fırsat sunmaktadır (Karagöz, 2021, s. 75). Özellikle faiz hassasiyeti bulunan bireylerin ve kurumların bankacılık sistemine katılımı, sektörün müşteri tabanını genişletmekte ve finansal kapsayıcılığı artırmaktadır (Yılmaz & Demir, 2022, s. 43)

Teknolojik gelişmeler, katılım bankalarının sunduğu hizmetlerin çeşitlendirilmesi açısından önemli fırsatlar yaratmaktadır. Dijital bankacılığın gelişimi, katılım bankalarının hizmetlerini geniş bir müşteri kitlesine ulaştırmasını sağlamaktadır (Erdoğan & Aydın, 2020, s. 91). Mobil bankacılık ve blockchain tabanlı akıllı sözleşmeler gibi yenilikçi finansal teknolojiler, katılım bankalarının operasyonel verimliliğini artırarak rekabet avantajı elde etmesine olanak tanımaktadır (Doğan, 2023, s. 58). Ayrıca, yeşil finans ve sürdürülebilir bankacılık uygulamalarının yaygınlaşması, katılım bankalarının etik finans anlayışıyla uyumlu yeni finansal ürünler geliştirmesini mümkün kılmaktadır (Şahin & Arslan, 2021, s. 37).

Bununla birlikte, katılım bankalarının karşı karşıya olduğu bazı tehditler de bulunmaktadır. Katılım bankalarının toplam bankacılık sektörü içindeki payının düşük olması, sektörün büyümesini sınırlayan en önemli unsurlar arasında yer almaktadır (Çelik & Güneş, 2019, s. 82). Geleneksel bankaların da faizsiz bankacılık ürünleri sunmaya başlaması, katılım bankalarının rekabet avantajını zayıflatmakta ve müşteri portföylerini daraltmaktadır (Altun & Keskin, 2020, s. 119). Özellikle büyük ölçekli ticari bankaların faizsiz finans çözümleri sunarak pazardaki paylarını artırması, katılım bankalarının müşteri sadakati sağlamasını zorlaştırmaktadır (Yıldırım, 2023, s. 66).

Mevzuat ve düzenleyici çerçevenin belirsizliği de katılım bankalarının sürdürülebilir büyümesini olumsuz etkileyen faktörlerden biridir. Katılım bankacılığı alanında yapılan düzenlemelerin, faizsiz finans sistemine özgü riskleri ve sermaye gereksinimlerini yeterince dikkate almaması, sektörde faaliyet gösteren bankalar için bazı zorluklar yaratmaktadır (Kara & Öztürk, 2021, s. 95). Özellikle uluslararası finansal düzenlemeler ile yerel mevzuat arasındaki farklar, katılım bankalarının uluslararası piyasalara entegrasyonunu güçleştirmektedir (Demirtaş, 2022, s. 50).

Katılım bankacılığı, faizsiz finans modeli sayesinde etik bankacılık ilkeleri doğrultusunda ekonomik istikrarın sağlanmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak, sektördeki büyümeyi sürdürebilmek için ürün çeşitliliğinin artırılması, müşteri kitlesinin genişletilmesi ve dijital finans teknolojilerinin etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir (TKBB, 2023, s. 40). Bu stratejiler hayata geçirildiği takdirde, katılım bankaları finansal sistem içinde daha güçlü bir konuma ulaşabilir ve küresel rekabette daha avantajlı hale gelebilir (Yıldırım, 2023, s. 74).

4.3. Katılım Bankaların Tercih Edilme Sebepleri

Günümüzde rekabetin oldukça yoğun olduğu durumlar vardır. Katılım bankaları kuruluşları, müşterilere seçim özgürlüğü sunarak ve benzersiz bir imaj yaratıp, rakiplerinden ayrı bir konuma gelmek ve bu konumda yerini sabitlemek zorundadırlar. Katılım bankalarının hizmetlerini geliştirmeye devam etmeleri, sadece rakiplerinden farklı olmalarıyla sınırlı kalmamalı; aynı zamanda müşterilerini sadık bir şekilde elde tutabilmek için stratejileri ve yaptığı işlemleri katılım bankası ilkeleri doğrultusunda da geliştirmelidir. Müşterilerin katılım bankalarına olan sadakatlerini arttırmanın anahtarı ise, müşterinin rakiplere gitmesini engelleyici önlemler almaktır. Eğer sadık müşterilere avantajlı ürünler sunulursa, rakipler

müşterilere cazip teklifler sunsa bile sadık müşterilerin bunları kabul etmeyecekleri düşünülebilir.

Türkiye’de katılım bankalarının tercih edilmesinde muhakkak ki katılım bankalarının faize karşı bir duyarlılığı olmasından kaynaklanmaktadır. Paranın yatırıldıktan sonraki değeri ne olursa olsun, o parayı kullanan banka, ister zarar olsun ister kâr olsun, fon sahibine sabit bir faiz oranıyla daha fazla para iade edeceğinin garantisini vermesi bu sistemin hassas noktasını oluşturmaktadır. Dolayısıyla İslam bu durumu kabul etmez çünkü bu şekilde elde edilen gelir bir tarafın servetini artırırken diğer tarafın servetini azaltır. Bu hassasiyete önem veren kişiler kar-zarar ortaklığı altında katılım bankaları ile, tasarruflarıyla gerçek anlamda bir ticarete katılarak değerlendirmek, ödeyeceği tutarın garantisi (faiz) olmayan ancak kâr elde edilebilecekleri bankacılık işlemlerini uygun bularak dâhil olmak istemektedirler (Yahşi, 2001, s. 153). Buradan da anlaşılacağı gibi dünyada ve Türkiye’de faizsiz bankacılığa duyulan önem ve güven her geçen gün artış göstermektedir.

Katılım bankaları, diğer klasik bankaların hizmet ve ürünlerinden yararlanan müşterilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek önemli bir altyapıya sahip olduğu yapılan araştırmalardan anlaşılmaktadır. Bu araştırmalara göre katılım bankalarının Türkiye’de ve dünyada tercih edilmesinde uyguladığı fon toplama ve fon kullandırma hizmetlerinin faiz içermemesi, verdiği kredilerin düşük oranda olması, açıklık ve şeffaflık içermesi, finansman olanaklarını müşterilere yüz yüze sunması gibi faktörlere oldukça etkilidir. Bunun dışında kâr–zarar ortaklığına dayalı işlemlerin olması, İslami açıdan hassasiyeti olan müşterilere uygun olanaklar sağlaması, ticarete dayalı bir alışveriş içermesi gibi etkenler Katılım Bankalarının tercih edilmesinde etkili olan unsurlardır. Katılım bankalarındaki çalışma disiplini, müşteriye gösterilen özen, güvenilirlik ilkesi, sosyal sorumluluk ilkesi, çalışma hızı ve kalitesi ayrıca bankalara olan ulaşımın kolay olması diğer bankalar gibi dijital bankalardan işlem yapılabilmesi, ATM’lere sahip olması ve git gide artan potansiyeli müşterileri katılım bankalarına çekmektedir.

4.4. Katılım Bankacılığının Gelecekteki Hedefleri

Küresel boyutta güçlü bir dinamiğe sahip olan katılım bankaları, geleneksel bankacılık anlayışının gerisinde gibi gözükse de Türkiye’de önemli bir büyüme yaşıyor. Katılım bankacılığı, kuruluşundan bu yana hem küresel hem de Türkiye sektörlerinin ihtiyaçlarına

uygun olarak çeşitli düzenlemelerin hayata geçirilmesiyle bugünkü durumuna ulaşmıştır. Özellikle Müslüman nüfusun yüksek olduğu Türkiye, katılım bankacılığının sürdürülebilirliği açısından yüksek potansiyele sahip olan önemli ülkelerden biridir. Bu nedenle birçok geleneksel banka da katılım bankacılığı anlayışı doğrultusunda çalışmalarını yürütmektedir.

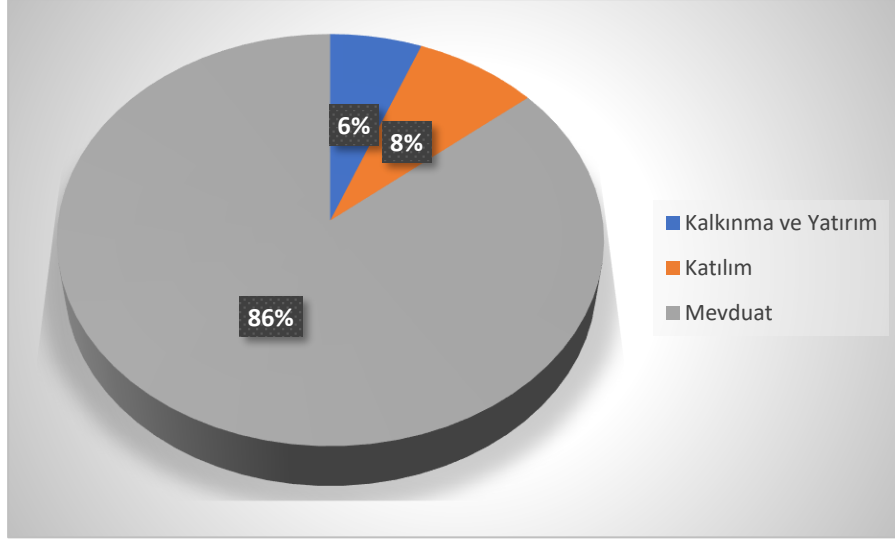
Katılım bankacılığı güvene, istikrara dayalı çalışma ilkeleri nedeniyle hızla büyüyen ve sektöre önemli finansal destek sağlayan bir alan haline geldiği görülmektedir. Dijital katılım bankalarının da sisteme entegrasyonu, müşterilerin hizmetlere daha kolay ulaşabilmesi, farklı ürün ve hizmetlerin değerlendirilebilmesi açısından finansal alanda kapsayıcılığını geliştirerek ülkemizde ve dünyada daha ileri boyutlara ulaşmayı amaçlamaktadır. Katılım bankalarının geleceğe dair vizyonuna baktığımızda da bunu görebilmekteyiz. Örneğin 2025 yılına dair kendisine edindiği vizyona baktığımızda, pazar payı olarak %15'lere ulaşarak dünya standartlarına göre ürün ve hizmetlerini sağlayabilmeyi, finansal açıdan en iyi hizmeti sunabilmeyi ve dijital bankacılık sistemini geliştirmeyi hedeflemektedir. Özellikle, dijitalleşmenin gücünden daha fazla yararlanarak ürün ve hizmetlerin çoğaltılmasını ve bu yolla finansal katılımın genişletilmesini, müşteri deneyiminin iyileştirilmesini, uzaktan müşteri edinme performansının güçlendirilmesini, finansal okuryazarlığın artırılması ve daha çok kesime hitap etmeyi gerçekleştirme yolunda sağlam ve amaçlı adımlarla ilerlemeyi hedeflemektedir.

Katılım bankaları, yurt içinde ve yurt dışında yeni girişimlerin bulunduğu ayrıca küresel şirketlerin katılımıyla genişlediği gibi, farklı iş modelleriyle de çeşitlenip genişlemesi öngörülmektedir. Katılım bankacılığı içerisine yeni bankaların da dâhil edilmesiyle birlikte sektöründeki katılım bankalarının pazar paylarının da artış göstermesi öngörülen tahminler ve hedefler arasında yer almaktadır. Katılım Bankacılık, konvansiyonel bankacılığa göre çok daha yeni kabul edilen ve son yıllarda yakaladığı hızlı büyüme ivmesini koruyarak finansal sistemdeki payını hak ettiği konuma yükseltmeyi hedeflemektedir.

Katılımcı bankaların gelecek hedeflerine sürdürülebilir olma yönündeki göstereceği faaliyetlerde son derece önemlidir. Katılımcı bankalar, sürdürülebilirlik ilkelerini benimseyip uygulamaya koydukça diğer şirketler üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Bu nedenle katılım bankalarıyla çalışmak isteyen şirketlere, sürdürülebilirlik ilkelerine uyma konusundaki yaklaşımlarına büyük önem verdiklerinin bilincinde olmaları gerekiyor. Katılım bankaları önümüzdeki dönemde sürdürülebilirlik ve dijitalleşmeyi daha büyük boyutlara ulaştırarak, İslami finans kuruluşlarının gelişimindeki istikrarı sağlama yönünde çalışmalar yürütmeyi amaçlamaktadır.

Türkiye Katılım Bankaları Birliği'ne göre Katılım bankalarının toplam aktiflerinin sektörel yüzde oranlarının verileri aşağıdaki Grafik 2'de gösterilmiştir.

Grafik 2. Katılım Bankalarının Toplam Aktiflerinin Sektör Payı (%)

Kaynak: Türkiye Katılım Bankaları Birliği – TKBB, 2024

Grafiğe Türkiye' de katılım bankalarının toplam aktiflerinin sektörel payı sırası ile Kalkınma ve Yatırım %5,95, Katılım %8,05 ve Mevduat %86'lık oranı oluşturmaktadır. Katılım bankaları bu pasta diliminde diğer yıllara göre yüzde olarak gelişme gösterse de Mevduat Bankalarının yüzdeler dilimine ulaşabilmesi için daha fazla gelişme ve farkındalık kazanması gerekmektedir. Mevduat bankaları gibi katılım bankalarının da kısa dönemde hızla elde ettiği karları ekonomiye kazandırması, daha çok müşteriye hitap edebilmesi için çalışmalarını genişletmesi gerekmektedir. Bunları yaparken de aynı zamanda katılım bankalarının temel prensipleri doğrultusunda yol alması gerekmektedir.

ÖNERİLER

Türkiye'nin katılım bankaları içerisindeki yeri ve öneminin giderek küresel boyutlara ulaştırabilmesi ve amaç ettiği hedefleri sağlayabilmesi için öncelikli olarak faizsiz finans alt yapısını güçlendirmesi ve daha da geliştirmesi önem arz etmektedir. Ayrıca katılım bankacılığı sistemi içerisinde var olan, kendine has terimleri kullanması ve kendi sektöründeki ürün çeşitliliğinde farklılıklara giderek bu ürün yelpazesini çeşitlendirmesi tavsiye edilmektedir.

Katılım bankalarının rekabet gücünü artırabilmek ve konvansiyonel bankalarla yarışabilme potansiyelini maksimize edebilmek adına, faizsiz bankaların ürün ve hizmet yelpazelerini genişletmeleri ve faizsiz alanlarda yeni alanlar geliştirmeleri gerekmektedir. Katılım bankalarının reel sektöre finansal destek sağlamaları, faizle ilgili işlemlerden kaçınmaları ve ekonomiye yarar sağlayacak şekilde âtil fonları harekete geçirmeleri hususunda önemli bir rol oynamaktadır.

Katılım bankaları, etkileri ve kayıt dışı ekonominin önlenmesi açısından oldukça önemli kurumlardır. Bu nedenle sektöre daha fazla katılım bankasının dâhil olması ve müşterilere faizsiz finans konusunda daha fazla bilgilendirme yapılması gerekmektedir. Bu doğrultuda daha geniş kitlelere ulaşabilir ve kendi alanında yürüttüğü faaliyetlerde daha fazla söz sahibi olabilecektir. Katılım bankacılığının, faiz hassasiyeti nedeniyle bankacılık sektöründen kaçınan müşterilerin âtil durumda bulunan fonlarının ülke ekonomisine kazandırılmasının daha fazla vurgulanması, kesinlikle farklı bir anlayışla çalıştığını gözler önüne sermektedir. Bu durumda, fonların ekonomiye kazandırılması mümkün olabilir.

Katılım bankalarının gelişimi içerisinde yerli sermaye kaynakları çok önemli bir yere sahiptir. Kamu fonlu katılım bankalar da halktan aldıkları gücü koruyarak bu süreçte önemli rol oynuyorlar. Türkiye'de kamu destekli katılım bankaları haricinde olan başka katılım bankalarının birçoğu yabancı sermayeye dayalıdır. Bu duruma Türkiye özelinde baktığımızda ise katılım bankacılığının gelişimine yönelik sorunlar teşkil ettiğini görebiliriz. Bu sorunların önüne geçip katılım bankacılığını ileri seviye taşımak için birtakım önlemler alınabilir. Örneğin; yerli sermayenin artması, kalkınma sürecinin daha etkin yürütülmesine olanak sağlar. Ülkemiz sistemi içerisinde katılım bankacılığın gelişmesi, yeni katılım bankalarının bankacılık sektörüne girmesini, mevcut olan katılım bankaların sermayelerini artırmasını, müşterilere ulaşmak için geleneksel bankalarla iş birliği içerisinde olmasını gerektirmektedir. Bu faktörlere

odaklanılarak yapılan veya yapılacak olan projelerin hayata geçirilmesi Türk katılım bankalarının daha da gelişmesini mümkün kılabilceği görülmektedir.

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye’de katılım bankacılığının gelişimini uluslararası örneklerle karşılaştırmalı bir çerçevede ele alarak, sektörün mevcut durumu ve gelecekteki potansiyelini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın temel bulguları, katılım bankacılığının Türkiye’de finansal sistem içerisinde giderek daha fazla yer edindiğini, ancak konvansiyonel bankacılığa kıyasla bazı yapısal zorluklarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Katılım bankacılığı, tarihsel olarak İslam ekonomisinin faizsiz finans ilkelerine dayanmaktadır. Ancak bu model, günümüzde yalnızca dini bir gereklilikten öte, etik finansal uygulamalara olan ihtiyacı karşılamak üzere küresel ölçekte kabul görmektedir. 1970’li yıllarda başlayan ve hızla büyüyen katılım bankacılığı sektörü, bugün geleneksel bankacılık sistemine alternatif bir model olarak kendini kanıtlamıştır. İslami felsefeye sahip olmayan Almanya, ABD, İsviçre, İngiltere gibi birçok ülkenin finansal piyasalarında güven telkin ettiği, kullanılan kredilerin hızla yayıldığı ve yaygınlaştığı söylenebilir. Özellikle Asya ve Körfez ülkelerinde katılım bankacılığı önemli bir büyüme göstermiştir. Malezya, Endonezya gibi ülkeler, İslami finans sektöründe uluslararası standartları belirleyen lider ülkeler haline gelmiştir. Türkiye ise bu alanda ilk kez 1985 yılında özel finans kurumları olarak ortaya çıkan katılım bankacılığı 2005 yılından sonrada hızla büyüme başlamıştır. Bu hızlı büyümenin en büyük nedeni Türkiye’de bankacılık alanında yapılan düzenlemelerdir.

Son yıllarda daha büyük bir kitleye hitap eden finans kuruluşları, İslam ülkeleri dışındaki diğer ülkelerde de büyüyen bir sektör haline gelmiştir. Bu finans kuruluşları içerisinde katılım bankaları oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu anlamda katılım bankaları; birçok nedenden dolayı ekonomik döngüde yer bulamayan pasif fonları faizsiz bankacılık ilkeleri çerçevesinde ekonomiyi erişime açarak geleneksel bankalara alternatif yaratarak geleneksel finans sektörüne farklı boyut katmışlardır. Katılım bankaları ekonomik alandaki gelir dağılımı dengelemek, özel sektör içerisindeki kaynakları arttırmak, iş sektörüne daha fazla istihdam sağlamak gibi önemli amaçlara da bünyesinde yer vermektedir.

Bu çalışma, katılım bankacılığının Türkiye’deki ve uluslararası düzeydeki gelişim süreçlerini değerlendirerek sektörün geleceğine dair önemli çıkarımlarda bulunmuştur. Ancak, katılım bankacılığının uzun vadeli başarısını garanti altına almak ve küresel finans

piyasalarındaki konumunu güçlendirmek için, sektörde finansal derinleşmeyi artıracak yeni yatırım modelleri geliştirilmeli, düzenleyici çerçeve uluslararası standartlara daha uyumlu hale getirilmeli ve dijital finans alanında yenilikçi çözümler benimsenmelidir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, Mehmet Safa. (2021). *Katılım Bankacılığında Finansal Kiralama*. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi.
- Başar, H. (2000). *Bankalar Kanununda Özel Finans Kurumları Değişikliğinin Kamuoyundaki Yansımaları*. ÖFKB.
- BDDK. (2020). *Türkiye’de Katılım Bankacılığı Sektör Raporu*. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu.
- Chapra, M. U. (1985). *Towards a Just Monetary System*. Islamic Foundation.
- Coşkun, Göktuğ Fırat (2025), *Katılım Bankacılığı Fon Kullanırma Yöntemleri ve Türkiye’de Katılım Bankacılığı*, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Bankacılık ve Sigortacılık Anabilim Dalı, Tokat.
- Demir, H. (2021). *Türkiye’de katılım bankacılığının gelişimi ve mevzuatı*. Derin yayıncılık.
- Demir, M. (2021). *Küresel Finansal Sistem İçerisinde Katılım Bankalarının Yeri*. Seçkin Yayıncılık.
- Eskici, M. (2007). *Türkiye’de Katılım Bankacılığı Uygulaması Ve Katılım Bankalarının Müşteri Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Isparta.
- Karahan, A. (2020). *Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans: Türkiye’deki Uygulamalar*. Beta Yayıncılık.
- Resmi Gazete (1998, 19 aralık). *Özel Finans Kurumlarının Kurulmasına İlişkin Kararname*. Sayı: 18256
- Sertkaya, Büşra, (2025), *Türkiye’de Katılım Bankacılığı ve Uluslararası Karşılaştırmalı İnceleme*. Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası Ticaret Ve Finansman Anabilim Dalı Uluslararası Ticaret Ve Finansman Programı, Ankara.
- TKBB, “Veri peteği, şube bilgileri”
- Tosun, M. (2000), *Türkiye’de Özel Finans Kurumları Teori ve Uygulama*, Editör: B. Cemal Rodoplu, Albaraka Türk Yayınları, İstanbul, Bölüm adı: Türk Mali Sisteminde Özel Finans Kurumları Deneyimi ve ÖFK’lerin Türk Banka Sistemi İçindeki Yeri.
- Yahşi, Fahrettin. (2001), “Özel Finans Kurumlarının Mevzuat Serüveni”, Active
- Yılmaz, M. (2019). *Faizsiz Bankacılık Sisteminin Ekonomiye Etkileri*. Seçkin Yayıncılık.